

ד. אין מעברים את השנים אלא ביהודה. עיברוה בגליל — מעוברת. העיד חנניה איש אונו: אם עיברוה בגליל — אינה מעוברת (לשכנו תדרשו ובאת שמה) — כל דרישה שאתה דורש לא תהא אלא בשכנו של מקום. רבי יהודה בר"ש בן פוי).

- א. הרמב"ם פסק שמעוברת. ועוד מובא בירושלמי שאם אין יכולים לעבר בארץ ישראל, מעברים אותה בחוצה לארץ (מובא בתוס'). ויש חולקים (ע' במובא בשו"ת יביע אומר ח"ג חו"מ א, ג).
- ב. אם גדול החכמים שנסמך בארץ יצא חוצה לארץ ולא הניח חכם כמותו בארץ (עכ"פ חכם בענין העיבור. ע' או"ש קדה"ח ד, טז; שבט הלוי ח"א קכט, ד) — יכול לעבר שם (ברכות סג. יבמות קטו; תוס'). ויש חולקים (ע' פרקי דר"א ח וברד"ל).
- ג. כל זה אמור בקביעת העיבור ממש, ולא בחישוב בעלמא (עתוס' ושאר מפרשים כאן ולהלן כו.).

ה. אין מעברים את השנה אלא ביום. עיברוה בלילה — אינה מעוברת. ואין מקדשים את החדש אלא ביום. קידשוהו בלילה — אינו מקודש (תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב — כמשפט שאינו אלא ביום. רבי אבא).

דף יב

- יז. א. באלו שנים ובאלו נסיבות אין מעברים את השנה?
ב. מתי מחשבים אם השנה צריכה עיבור? מתי קובעים ומכריזים על העיבור? עד מתי אפשר לעבר, לכתחילה ובדיעבד?
ג. האם אפשר לעבר משנה לחברתה?
ד. האם עושים שנים מעוברות סמוכות זו לזו?
ה. האם מעברים את השנה מפני הטומאה?

א. אין מעברים את השנה בשני רעבון [כדמצינו באלישע], מפני שהתבואה חסרה וצריכים לאכול מן החדש. ולא בשביעית — מפני הטורת. ולא במוצאי שביעית. של בית רבן גמליאל היו מעברים במוצאי שביעית [שסובר מותר להביא ירק (ותבואה. רש"י) מחוצה לארץ, ואין חוששים להבאת גוש עפר עמו, המטמא משום 'ארץ העמים'. וחכמים אוסרים]. אימתי רגילים לעבר — ערב שביעית (להוסיף להם חודש לעבודת הקרקע. רש"י).

מרש"י ובתוס' מבואר שאפילו האביב וביכורי הפירות מתאחרים, אין מעברים בשני רעבון. ואולם הרמב"ם (קדוש החדש ד, טז) כתב מדעתו שרק מפני צורך הדרכים והגשרים ודומיהם אין מעברים, אבל מפני התקופה או האביב ופירות האילן — מעברים בכל זמן. והרמ"ה השיגו. וע"ע קרן אורה להלן כו.).

ב. אין מעברים את השנה לפני ראש השנה. ואם עיברוה — אינה מעוברת. מפני הדחק (שמה לא יהא שם ב"ד מופלא סמוך לאדר, או מחשש עיכוב המלכות. רש"י) — מעברים אותה אחר ראש השנה מיד.

לפרש"י, מבואר בגמרא שמפני הדחק אפשר שב"ד ישב על חישוב העיבור קודם ראש השנה, אבל אין מגלים אותו עד אחר ראש השנה — שלא ישכחו בני הגולה. וברמב"ם (קדה"ח ד, יג)

משמע שאף לכתחילה אפשר לבית דין לחשב בכל עת שירצה. [צ"ע במש"כ בספר יערות דבש ח"ב ט שבשעת דחק ולחץ מעברים קודם ר"ה. ולא משמע שכוונתו על חישוב גרידא].

לעולם אין מעברים אלא את חדש אדר ולא כל חדש אחר. בתוס' מובא מקור לכך מהכתוב לחדש שנים עשר הוא חדש אדר — ואם מעברים אחד משאר חדשים, הרי אדר אינו השנים-עשר.

עד מתי אפשר לעבר — עד שיבוא ניסן (החדש הזה לכם — זה ניסן ואין אחר ניסן). יום שלשים של אדר — אמר שמואל, וכן שנו בברייתא: אין מעברים, הואיל וראוי לקובעו ניסן. עיברו ביום שלשים של אדר — אמר עולא: אין מקדשים את החדש (לומר 'מקודש' על אדר שני, שכיון שראוי לקבעו ניסן, אני קורא בו 'זה ניסן ואין אחר ניסן' — אלא ישתקו וכאשר יגיע ראש חודש הבא, יקדשוהו לניסן. רש"י). קידשו — רבא אמר: בטל העיבור. רב נחמן אמר: מעובר ומקודש. הרמב"ם (קדה"ח ד, יד) כתב שאם אחר שעיברו באו עדים שראו את מולד הלבנה — מקדשים אותו ביום שלשים ויהא ראש חדש אדר שני. ומשמע מדבריו אפילו לכתחילה. (ובארו דבריו בכמה פנים: ע' מרכבת המשנה; חדושי בית מאיר; או"ש וקונטרס בעניני קדה"ח מהגר"ז).

ג. אין מעברים משנה לחברתה. (רש"י פרש: לעבר שנה זו מפני צרכי השנה הבאה. והתוס' פרשו: אין לחשב עתה את חשבונות השנה הבאה לסמוך או על אותו חשבון, אע"פ שלא יגלוהו עתה).

ד. שנו בברייתא, אין מעברים שלש שנים זו אחר זו. א. לפרש"י הכוונה היא שלא לעבר ג"ש ברציפות, ומשמע ששנים אפשר. והתוס' כתבו שאפילו שנים אין מעברים, ופרשו (כלשון אחרת ברש"י) שאין קובעים בישיבה אחת עיבור של שלש שנים עתידיות, הגם שאינן רצופות. אבל אפשר לישב ולהתייעץ עתה [כפי שעשו כאשר נחבש רבי עקיבא בבית האסורים] ובבוא השנה — לישב שוב ולקבוע, ולא לסמוך על החשבון הקודם. ב. לפרוש רבנו חננאל, ישנם אופנים שמעברים שלש שנים זו אחר זו — כגון במעשה דרבי עקיבא שהיו חסרות במחזור שלש שנים מעוברות, מפני שנמנעו מלעבר מסיבות שונות, לכך עיברו שלש שנים סמוכות.

ה. שלש דעות בדבר: לת"ק — אין מעברים מפני הטומאה לכתחילה. לר' יהודה — אף בדיעבד. לר' שמעון — מעברים לכתחילה (שהטומאה דחוייה בציבור ולא הותרה, ולכך יש להשתדל שיהו העם טהורים, ולא ייעשה הפסח בטומאה).

יח. חזקיהו המלך ביקש כפרה על שאכלו את הפסח בלא ככתוב' — על איזה חטא ביקש לכפר?

לדברי רבי יהודה: על שעיבר את השנה מפני הטומאה, שלא כדין. [ואף בדיעבד אינה מעוברת לשיטתו]. לרבי שמעון: על שעיבר ניסן בניסן. [ופרשו שעיבר ביום שלשים של אדר — יום הראוי לקובעו ניסן]. לרבי שמעון בן יהודה בשם ר"ש: על שהשיא את ישראל לעשות פסח שני שלא כדין. [כגון שמתחילה סבר לחשב את הנשים בחישוב סך הטמאים והטהורים, ולבסוף חזר בו מדעתו זו. רב אשי].